

NASTAVLJENA OBNOVA RATNOGA SKLONIŠTA

Široki Brijeg, 5. srpnja 2019. (Vicepostulatura) – U ožujku ove godine nastavljeni su radovi na obnovi ratnoga skloništa. Na red je najprije došlo čišćenje kamenoga zida koji podupire put iznad ratnoga skloništa te obnova podzida koje čuvaju zemlju da ju voda ne odnese. Zbog nevremena u svibnju i početkom lipnja radovi neznatno kasne, ali je najvažnije da sve bude dobro urađeno.

Zbog opasnosti od urušavanja i zbog sve većeg priljeva vjernika, radovi na obnovi ratnoga skloništa, gdje je 7. veljače 1945. ubijeno i zapaljeno 12 fratara iz samostana na Širokom Brijegu, započeli su u rujnu 2015. Učvršćen je ponajprije ulaz u samo ratno sklonište, postavljene kamene stube i prikladna vrata. Kamenom su popločane

dvije glavne kamene staze (dar braće iz Z. Europe i Kustodije), nasuta zemlja uz prostor oko ratnoga skloništa, provedeno navodnjavanje i zasađena trava. Preuređene su i stube kojima se iz crkvenoga dvorišta silazi prema ratnom skloništu.

Osim toga, treba još unutrašnjost ratnoga skloništa osigurati od urušavanja i postaviti prikladnu rasvjetu. Vani treba nasuti zemlju na trima površinama iznad podzida, postaviti na njima sustav za navodnjavanje i posijati travu. Na koncu, trebat će stručno podrezati i posaditi zelenilo na čitavu prostoriju ratnoga skloništa. Svi ovi radovi teći će onom dinamikom kako se osiguraju novčana sredstva. ✍

SNIMLJENA SKLADBA »ŽRTVA FRATARAR« I SPOT ZA NJU

Široki Brijeg, 9. srpnja 2019. (Ivana Karačić) – Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« svake godine u rujnu raspisuje nagradni natječaj na temu o pobijenim hercegovačkim franjev-

cima. Na prošlogodišnjem natječaju ponovno je sudjelovala Lucija Hrستیć, sada sa skladbom »Žrtva fratara« za koju je napisala i tekst i glazbu.

Ovih se dana skladba pojavila u mp3 obliku u izdanju Središta HSK

za istraživanje zločina totalitarizama u BiH, s trajanjem od 4.59 minuta. Kao solisti nastupili su Lucija Hrستیć i Hrvoje Merdžo dok su u komornom zboru sudjelovali Lucija Hrستیć, Hrvoje Merdžo, Drina Dodig, Pava Čorić, David Gagro i Miroslav Mijatović. Za aranžman je zaslužan Josip Vukoja, a za snimanje Zoran Milović. Videospot je uradila Iva Čorić, a može se pronaći na adresi: www.youtube.com/watch?v=Tft_ZMXD2pA

Za objavu i produkciju skladbe Lucija Hrستیć posebno zahvaljuje Središtu HSK za istraživanje posljedica totalitarizama u BiH, Franji Kraljeviću i fra Miljenku Stojiću. Također zahvaljuje i svima onima koji su na bilo koji način doprinijeli da ova pjesma i videospot budu ovakvi kakvi jesu. ✍

VICEPOSTULATOROVI RAZGOVORI ZA MEDIJE

Široki Brijeg, 16. srpnja 2019. (Ivana Karačić) – Ovih dana u listu *Hrvatsko slovo* i na portalu Hrvatskog kulturnog vijeća objavljeni su razgovori s fra Miljenkom Stojićem, vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«. Vodili su ih Mira Čurić i Davor Dijanović. Potaknuti su nedavnom izjavom Ive Josipovića da su pobijeni franjevci na Širokom Brijegu bili legiti-

man vojni cilj. Osim tema vezanih za djelovanje Vicepostulature u razgovoru su doticane i druge teme, kao što je Stojićev književni rad.

Budući da je Stojić nedavno objavio zbirku pjesama *Jednom*, prva pitanja odnosila su se na književnost. Među objavljenim pjesmama bila je i ona s naslovom »Dan s okusom gorčine«: »Ponovno iskapaju mrtve, tamo u Slo-

veniji, naši su to s Križnog puta...« Fra Miljenko je objasnio svoje promišljanje: »Bolje bi bilo da se spomenuto nikada nije dogodilo. Ali se dogodilo i sve treba dostojno smjestiti u okvir svoga postojanja. Na književnom polju mnogi se toga boje. Misle da će time ugroziti svoju karijeru, unatoč temi epskih razmjera. A tim pobijenima nije bilo teško dati svoj život samo da jedanput hrvatski puk dođe do svoje slobode.«

Progovorio je i o radu drugih. »Biskup Mile Bogović predlaže jedan od djelotvornih lijekova: Hrvatski križni put. Prva postaja bila bi na Bleiburgu (Isusa osuđuju na smrt), druga bi mogla biti u Maclju, treća u Vukovaru, četvrta na Radimlji, peta na Groblju mira... Svaka župa, svaka biskupija dodala bi svoja stratišta za postaje koje nedostaju i svake godine molila taj Hrvatski križni put u neko prikladno vrijeme. A onda bismo se najesen svi zajedno skupili u Crkvi hrvatskih mučenika na Udbini. Prethodno bismo u Svehrvatskom grobu, podignutom u njezinoj blizini, pokopali sve one za koje znamo da su naši ali im ne znamo imena i prezimena. Zar sve ovo ne bi bilo iscjeljujuće?«

Fra Miljenko se osvrnuo i na izjave Ive Josipovića o pobijenim hercegovačkim franjevcima te na stavove pape Franje o procesu kanonizacije bl. Alojzija Stepinca. »Na žrtvoslovnom polju u hrvatskom narodu neprestano je živo. Nije ni čudo. Još nismo ni popisali ni dostojno pokopali svoje mrtve, dok su jugokomunisti to tijekom zlosretnih 45 godina za svoje itekako učinili. A nama bi sada to zabranili, pa otuda i takvi ispadi poput onoga nedavnog dr. Ive Josipovića, na žalost negdašnjeg hrvatskog predsjednika. Zaboravljaju da smo u demokraciji, da više ne caruje njihov pendrek pa se činjenicama može iznijeti prava istina. Slično je i s bl. Stepincem. Papa Franjo je zbog crkvene politike sve to uklopio u jedan širi kontekst, što ne može ništa umanjiti Stepinčevu svetost. Sve je završeno, sve je dokazano, čudo je potvrđeno i Bog se očitovao pa će slijedom toga i papa Franjo. Budimo samo strpljivi.«

Na upit dokle se došlo u radu Vicepostulature, fra Miljenko je objasnio. »Hvala Bogu pa mogu reći da je istražno razdoblje završeno, onako kako je to na samom početku naznačio mjesni biskup dr. don Ratko Perić da treba biti učinjeno. Kada Uprava Provincije upali zeleno svjetlo, podnijet ćemo mjesnom biskupu potrebne dokumente i tada bi, ako Bog da, trebao početi postupak na biskupijskoj razini i pobijeni franjevci postati slugama Božjim.«

Dotaknuo se i brige za pobijene civile pa je rekao da su u pojedinim općinama osnovana povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata

i poraća. Na Groblju mira na Bilima ove godine će se, pak, održati sv. misa 24. kolovoza.

Ne zaboravlja se ni povijest Širokog Brijega. Tako je prošle godine obilježena 100. obljetnica mature na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji. U sklopu toga objavljen je zbornik radova sa znanstvenoga simpozija.

U razgovorima su doticane i druge važne teme kao što su položaj hrvatskoga naroda u BiH te migranti i migrantske rute. »To će utjecati i na budućnost čitave Europe, ako se svi zajedno ne opametimo. Naravno da je nešto takvo vrlo pogibeljno za naš hrvatski narod u BiH kojega zbog raznih razloga nema dovoljno na broju. No, ne bismo stvari trebali gledati crno. Umjesto toga trebali bismo u sebi probuditi želju za otporom, što itekako ima uporišta u našoj povijesti. Prisjetimo se da je bilo i gorih vremena pa smo opstali«, rekao je Stojić.

Spominjalo se i podizanje Informativnog centra »Mir« Međugorje te proglašenje Međugorja mjestom hodočašća. »Imao sam nezasluzenu čast dobrih osam godina služiti u Svetištu Kraljice Mira u Međugorju. Između ostaloga, tada sam pokrenuo i navedeni centar, unutar kojega i radiopostaju s odašiljačima diljem domovine s obiju strana granice i satelitom iznad čitave Europe i nekih drugih zemalja. Pritom sam se vodio spoznajom da Kraljici Mira ne treba PR, kako se to danas pomodno kaže, već da njoj treba samo svjedočenje viđenoga i doživljenoga. Ništa više. Ona sama govori za sebe, mi tek to prenosimo. U svjetlu toga gledam i posljednje poteze pape Franje glede događaja u župi Međugorje. On je pošao od onoga što su iznjedrila protekla desetljeća. Mnogstvo puka neprestano je tu unatoč svim poteškoćama, dok se dobri plodovi šire na sve strane. A da će trebati sve još proučavati, trebat će. Nije ni čudo. Prvi dani su očito jasni, jer se u sama događanja još nitko nije uključivao sa strane. Onda je počelo: Udba, KGB, ovi, oni... Treba vremena za razdvojiti žito od kukolja. Ali neka se Kraljica Mira ukazala samo jedanput, a očito jest i puno više od toga, svetište je nastalo. Slijedimo u svemu zdrav kršćanski nauk i ne ćemo zalutati.«

Razgovori će zacijelo poslužiti daljnjem raščišćavanju istine o pobijenim hercegovačkim franjevcima, kao i o drugim bitnim temama koje nas trenutačno pogađaju. Tko želi može ih u cijelosti pročitati na sljedećim adresama:

1. Hrvatsko slovo: <https://www.miljenko.info/index.php/razgovori-sa-mnom/mediji-4/2243-nasa-snaga-izvire-iz-nase-proslosti-i-cisti-nasu-sadasnjost>;

2. Hrvatsko kulturno vijeće: <https://www.miljenko.info/index.php/razgovori-sa-mnom/mediji-4/2244-nastavimo-razmisljati-svojom-glavom>. ✍

DAVOR IVO STIER NAZOČIO EUHARISTIJSKOME SLAVLJU NA ŠIROKOME BRIJEGU

Široki Brijeg, 15. kolovoza 2019. (M. J. / hrsvijet.net) – Saborski zastupnik i jedan od kandidata za novoga predsjednika HDZ-a Davor Ivo Stier boravio je 14. kolovoza na Širokome Brijegu gdje je nazočio euharistijskom slavlju koje je, pred desetak tisuća vjernika, predvodio fra Jozo Marinčić, provincijal franjevačke provincije Bosne Srebrne.

Prije početka misnoga slavlja Stier je zajedno sa skupinom prijatelja i članovima obitelji obišao žrtvoslovna mjesta gdje su jugokomunisti 7. veljače 1945. mučki pobili širokobriješke franjevce. Također su obišli riznicu te Franjevačku galeriju.

»Ovom bih se prigodom osobno zahvalio voditelju

Vicestulature fra Miljenku Stojiću, gvardijanu fra Tomislavu Puljiću, te fra Vendelinu Karačiću koji su nas iscrpno informirali o ulozi Širokog Brijega u burnoj povijesti hrvatskog naroda«, kazao nam je Stier nakon sv. mise.

U Stierovoj pratnji bila je i njegova majka prof. dr. sc. Maja Lukač-Stier, Hrvatica rođena u Buenos Airesu. Ona je inače ugledna profesorica antropološke filozofije na Katoličkom sveučilištu Santa Maria de los Buenos Aires, a od 1995. članica je Papinske akademije sv. Tome Akvinskog. Ujedno je i prva Hrvatica te treća žena koja je postala članicom ove prestižne akademije osnovane 1879.

U popodnevnim satima Davor Ivo Stier i njegova majka Maja Lukač-Stier posjetili su i Međugorje. ✍

MINISTRICA NINA OBUJEN-KORŽINEK POSJETILA ŠIROKI BRIJEG

Široki Brijeg, 22. kolovoza 2019. (M. J. / hrsvijet.net) – Ministrica kulture Države Hrvatske Nina Obuljen-Koržinek u srijedu, 21. kolovoza, sa suradnicima je posjetila Široki Brijeg te obišla Franjevački samostan i nazočila otvaranju Mediteranskog filmskog festivala. Prijam i doček ministrice u Vladi Republike Hrvatske upriličili su gradonačelnik Širokog Brijega Miro Kraljević, gvardijan franjevačkog samostana fra Ivan Marić i vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrač« fra Miljenko Stojić.

Prilikom posjeta ministrica je sa svojim suradnicima obišla Gospino svetište, Franjevački muzej i galeriju, riznicu, nekadašnju zgradu sjemeništa i ratno sklonište u kojem je ubijeno i spaljeno 12 fratara, priopćeno je iz Ureda za odnose s javnošću Grada Širokog Brijega. S mi-

nisticom Obuljen-Koržinek u posjet je stigla i zastupnica u Europskom parlamentu Željana Zovko.

U obilasku riznice izaslanstvo je pogledalo izložene metalne predmete, misno ruho, slike i nekoliko knjiga iz samostanske knjižnice, kao i stalni likovni postav Franjevačkog muzeja i galerije Široki Brijeg, koji sadrži 230 radova i pokriva razdoblje od sredine XIX. st. do 2015. Nekadašnja zgrada sjemeništa još je u fazi obnove, a velik dio sredstava za njezinu obnovu i dogradnju, kojom će biti uređen etno muzej i knjižnica, odobrila je Vlada Republike Hrvatske preko Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

Domaćini su izrazili zahvalnost za potporu hrvatske Vlade koja svake godine novčano podupre sve važnije pothvate u Širokom Brijegu. ✍

U MOSTARU OBILJEŽEN EUROPSKI DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE TOTALITARNIH SUSTAVA

Mostar, 23. kolovoza 2019. (M. J. / hrsvijet.net) – U povodu obilježavanja Europskog dana sjećanja na žrtve komunizma, nacionalsocijalizma i fašizma, 23. kolovoza, Središte hrvatskog svjetskog kongresa za istraživanje posljedica totalitarizama

u BiH (SHSK) na dostojanstven i simboličan način odalo je počast žrtvama svih totalitarizama.

Okupljajući se iznad pećina nad Neretvom, gdje su jugokomunisti sve do proljeća 1946. masovno likvidirali ratne zarobljenika i civilne

osobe, na simboličan su način odali počast žrtvama svih totalitarizama. Prema saznanjima iz svjedočenja, o čemu je nazočnima govorio povjesničar Marijan Mandić, riječ je o žrtvama koje su željezničkom prugom dovođene u Mostar, ili uhićenima

zloglasne Čelovine.

Tijekom programa dodijeljene su nagrade književnicima, autorima najuspješnijih radova pristiglih na literarni natječaj »Istinom do pomirbe« u organizaciji spomenu-te udruge. Prvu nagradu osvojio je književnik dr. sc. Borislav Arapović iz Švedske, koji je na natječaj poslao sedam vrlo uspješnih radova, drugu nagradu osvojio je branitelj i književnik Petar Merčep iz Splita, a treća nagrada pripala je afirmiranoj književnici Danici Bartulović, također iz Splita. Pročitani radovi izazvali su duboke osjećaje kod slušateljstva. U povjerenstvu koje je odlučivalo o radovima bili su književnica Anita Martinac, predsjednica udruge SHSK, te članovi udruge književnik fra Miljenko Stojić i povjesničar Hrvoje Mandić.

Na koncu programa položen je vijenac u Neretvu i upaljene svijeće u spomen svim žrtvama totalitarizma, a to su zajedno učinili članovi udruge SHSK, članovi Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata HR

HB te članovi Udruge nositelja najviših ratnih odličja.

»Bosna i Hercegovina, kao kandidat za EU, donijela je nekoliko akata i deklaracija usklađenih s Rezolucijama Vijeća Europe, i to "Rezolucija 1096 o Mjerama za uklanjanje naslijeđa bivših komunističkih totalitarnih režima", Rezoluciji 1481 o "Neophodnosti međunarodne osude zločina totalitarnih komunističkih

režima", te "Rezoluciji o Europskoj savjesti i totalitarizmu", ali ih, na žalost, nedovoljno primjenjuje u praksi, što znači da se trebamo konkretnije suočiti s posljedicama prošlosti i riješiti se svih ostavština totalitarnih režima, poglavito jugokomunističkog čiji je odlazak s vlasti doveo do cijelog niza ratova«, izjavila je u ovoj prigodi predsjednica udruge Anita Martinac. ✍

KARDINAL PULJIĆ NA BILIMA: KOLIKO NAS TREBA NESTATI DA BI SE ISTINI POGLEDALO U OČI?

Bile, 24. kolovoza 2019. (FENA) – Europski dan sjećanja na žrtve komunizma, nacionalsocijalizma i fašizma, pod pokroviteljstvom Odjela HNS-a za Drugi svjetski rat i poraće, obilježen je i ove godine na Groblju mira na Bilima (subota najbliža 23. kolovoza). Sv. misu zadušnicu u 12 sati predvodio je vrhbosanski nadbiskup metropolit kardinal Vinko Puljić uz sumisništvo 10-ak svećenika.

Kardinal Puljić je na početku sv. mise istaknuo da trebamo imati dužno poštovanje prema svim žrtvama koje su ovdje pokopane. U propovijedi je snažno naglasio kako kao vjernici koji vjerujemo u život vječni trebamo moliti za duše onih koji se ovdje ukapaju. »Dok za njih molimo,

u sebi budimo svijest i odgovornost da znamo cijeniti njihovu žrtvu, cijeniti ono za što su položili svoje živote. Ako to ne znamo cijeniti, onda je ovo polaganje vijenaca i paljenje svijeća karikaturalno poštovanje. Koliko god je to čin za ove žrtve, još je više to čin za naše pamćenje«, kazao je kardinal Puljić dodajući kako se danas prenosi samo ono što koristi i za što se manje žrtvuje. »Nema prave ljubavi bez žrtve. Uporno ponavljam rečenicu: Ono što se voli, za to se umire, a za što se umire, to ne odumire. Stresem se kada čujem kako neki opravdavaju neke zločine. Zločin se zločinom nikada ne opravdava«, istaknuo je kardinal Puljić. »Koliko nas treba nestati da bi se istini

pogledalo u oči«, upitao je kardinal Puljić nastavljajući kako nas proziva ju mediji, ali ne bilo koji, nego oni koji lažu, šire mržnju, brane zlo. Svoju propovijed kardinal Vinko Puljić nastavio je upućujući snažne riječi o simbolici križa u našim životima, a što je posebice vidljivo na Groblju mira. »Kakva je to demokracija u kojoj kada spomeneš križ i katoličku vjeru oni se odmah naježe, kao da je to nešto neprijateljsko za Europu, za ovu zemlju? Svaki narod ima svoje simbole«, istaknuo je kardinal Puljić ističući kako se pod tim simbolima živjelo i ginulo. »Za nas katolike križ je simbol života. Križ je mjesto s kojega je Krist zavladao i opraštao. I mi se učimo opraštati. Križ je spomen

poštovanja prema ovim žrtvama«, dodao je kardinal Puljić.

Nakon završetka misnoga slavlja uslijedio je pokop pronađenih neidentificiranih žrtava Drugoga svjetskoga rata i poraća.

U programu komemoracije nazočnima se obratio dopredsjednik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij fra Miljenko Stojić. »Pred nama je 235 križeva, pred nama je 41 posmrtni ostatak pobijenih u raznim jamama, pred nama je

Groblje mira kao znak naše kršćanske vjere. Groblje mira nas poziva da ne odlazimo, da ostajemo ovdje i izgrađujemo svoje živote«, kazao je fra Miljenko dodajući kako će se u idućem razdoblju postavljati križevi za ubijene civile, i to najprije s područja Širokoga Brijega.

Izgradnji Groblja mira doprinio je i predsjednik HNS-a BiH Dragan Čović koji je u svom obraćanju zahvalio svima koji su pomogli izgradnji ovoga groblja. »Ovo je

hram mira, posebno mjesto, mjesto sjećanja. Trebali bismo ovdje imati nekoliko tisuća križeva koji će jasno govoriti o našoj povijesti, govoriti o onome što je bila sudbina našeg naroda kroz povijest. Moramo puno toga još zajedno uraditi kako bi ova povijesti bila poticaj na koji način promišljati svoju budućnost«, kazao je Čović ističući kako će put do Groblja mira u idućih desetak dana biti asfaltiran iz smjera Mostara, a u sljedećoj godini trebao bi biti asfaltiran i iz smjera Širokoga Brijega.

Izaslanstva hrvatskog naroda iz Hrvatske i BiH položila su vijence i zapalila svijeće za sve pobijene.

Inače je zaravan Bile iznad Mostara i Širokoga Brijega u veljači 1945. bila mjesto krvavih okršaja. Danas se tu, na površini od 100.000 metara četvornih, polako uzdiže Groblje mira, spomen-prostor na sve pobijene katolike Hrvate iz BiH. Ograđeno je, sazidana je i blagoslovljena crkva posvećena sv. Josipu, dovršena kosturnica, zasađena stabla, podignuti prvi križevi, asfaltirane staze. Ostali radovi su u tijeku. ✍

KOČERIN: ZLOČINI KOMUNIZMA VAPE ZA ISTINOM

Kočerin, 7. listopada 2019. (Ante B. / kamenjar.com) – U župnoj crkvi na Kočerinu, 6. listopada proslavljena je sv. misa zadušnica za poginule i stradale u ratovima za hrvatsku slobodu. Uz vjerni puk sjetili smo se i ubijenih fratara iz župe, te ubijenih koji su bili na službi u župi.

Sv. misu predvodio je i na njoj propovijedao fra Mario Knezović, župnik. Sumisili su: fra Ante Penava, negdašnji dušobrižnik na Kočerinu, fra Miljenko Stojić,

vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« te fra Valentin Vukoja, rodnom s Kočerina, a sada župnikom u Posuškom Gracu. Pjevala je klapa »Grga« iz Posušja. Crkva je bila dupkom puna.

Inače, iz župe Kočerin je samo u Drugome svjetskom ratu poginulo i stradalo 408 osoba. Uz njih ubijeni su i fratri u župnoj kući fra Valentin Zovko i fra Andrija Topić. ✍

UVEZANO GLASILO STOPAMA POBIJENIH 2017. – 2019.

Široki Brijeg, 8. listopada 2019. (Ivana Karačić) – U izdanju Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« ovih je dana u ograničenom broju primjeraka izišlo uvezano izdanje glasila *Stopama pobijenih 2014. – 2016.* u kojem se nalazi šest brojeva glasila objavljenih u tom razdoblju. Ovaj uvezani primjerak može se kod Vicepostulature nabaviti za 20 KM.

Glasilu *Stopama pobijenih* Vicepostulatura izdaje dva puta godišnje pokušavajući i na taj način rasvijetliti ubojstvo 66 hercegovačkih franjevacu u Drugom svjetskom ratu i poraću te javnost obavijestiti o radu Vicepostulature. Dosada su izišla 23 broja glasila, a već su objavljena njegova tri uvezana izdanja: za razdoblje 2008. – 2010., 2011. – 2013. i 2014. – 2016. ✍

ŠIROKI BRIJEG: ODRŽAN XI. SIMPOZIJ »STOPAMA POBIJENIH«

Široki Brijeg, 27. listopada 2019. (Ivana Karačić) – Danas, u nedjelju, 27. listopada na Širokom je Brijegu održan »XI. simpozij Stopama pobijenih«. Organizira ga Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, na čelu s fra Miljenkom Stojićem. Simpozijem se pokušava osvijetliti istina o ubojstvu 66 hercegovačkih franjevacu i mnoštva puka Božjega u Drugome svjetskome ratu i poraću te povijesne okolnosti u kojima se to dogodilo.

Sve je započelo sv. misom u samostanskoj crkvi koju je predvodio fra Ante Čavka, župnik u Vrpolju kraj Knina, u sumisništvu s vicepostulatorom fra Miljenkom Stojićem, fra Marijanom Karaulom i fra Andrijom Nikićem. Fra Ante je u propovijedi istaknuo sljedeće: »Nema ništa većega nego život svoj dati za svoje prijatelje. To je naš odgovor kao zahvala svim junacima naše teške prošlosti. Naši invalidi nisu naš teret nego ponos. Mi smo slobodni jer su nas obranili od zla, mi hodamo njihovim nogama, mi radimo njihovim izgnanim rukama, mi njima samo vraćamo zajam velike žrtve i ljubavi. Dom i domovina naša su svetinja i najbolje je kad je čovjek "kod kuće". Na mladima svijet ostaje, zato naše

matere nisu zečice nego svete, roditelje, gojilje i svi kutovi kuće. Naše su obitelji naša sveta ognjišta, naš ponos, naša sreća i naš blagoslov. Ovo je bila odlika hrvatske, hercegovačke povijesti, kad je odlučila ne služiti zlu Gospodararu i kad je svoju slobodu našla pod drevnim širokobriješkim hrastovima, do danas neukrotiva, slobodna i svoja. Ovo je bila odlika i ubijenih hercegovačkih fratara: pametni i dobri, na braniku vjere i doma, baš takve sudili su i presudili meštiri sviju hulja.«

Drugi dio simpozija, odmah nakon sv. mise, održao se u samostanskoj dvorani. Slijedila su tri zanimljiva predavanja.

Prvo predavanje održao je publicist fra Marijan Karaula na temu »Stradanje franjevaca Bosne Srebrene u doba Socijalističke Jugoslavije« Progovorio je o cjelokupnu stradanju bosanskih franjevaca – o njihovom ubojstvu, odvođenju u tamnice i oduzimanju vlasništva. »Negdje sam pročitao da se veličina jednoga naroda ogleda i u njegovu odnosu prema svojim predcima. Ja bih, čini se s pravom, dodao kako to vrijedi i za neku redovničku zajednicu! Odlučujući se na pisanje o ovoj temi, želja mi je i nakana bila probuditi,

oživjeti i sačuvati sjećanja, ponajprije kod živih članova svoje zajednice, a onda i čitavog hrvatskog naroda, na stradanja bosanskih fratara, što je vrlo slabo poznato u našoj ne samo široj društveno-vjerskoj javnosti, nego i u BiH. Nijedna biskupija na području negdašnje Jugoslavije, kao ni jedna redovnička zajednica, nije u vrijeme Drugoga svjetskoga rata i neposredno nakon njega prošla bez više ili manje ljudskih žrtava. Zacijelo je vrlo znakovito i zanimljivo da su, u odnosu na ukupan broj stradalog klera, bilo u nekoj biskupiji bilo u redovničkoj zajednici, stradanja svećenika i svećeničkog podmlatka u BiH bila veća nego u drugim krajevima bivše nam države. I franjevačka provincija Bosna Srebrena podnijela je u to doba neljudske i nadljudske muke. Zajednica je kroz to vrijeme (1941. – 1945.) izgubila 57 svojih članova: 39 svećenika, jednog redovnika nesvećenika, devet studenata i osam đaka.«

U drugom izlaganju publicist fra Ante Čavka govorio je na temu »Putovanje bez povratka širokobrijeških fratara: jama u selu Mratovu i njezina tajna«. Kako se nedavno saznalo da se u jami kraj sela Mratova nalaze posmrtni ostatci trojice ubijenih hercegovačkih franjevaca, fra Ante je govorio o njoj i počiniteljima toga zločina. »Hercegovina traži Mratovo, a Mratovo traži Hercegovinu. Trijezno, najtrijeznije. Na ovoj zaravni između Promine i Velebita, na rubu prominskoga selca Mratova, baš u kršu prepunom grabovine i oštrog kamenja, nalazi se Mratovska jama, ali i mratovska tajna, duboka koliko i jama, možda i dublja. Do tog naoko malog zemljinog otvora, dubokog oko dvjestotinjak metara, od Hercegovine i Širokog Brijega vode krvavi tragovi nestalih hercegovačkih fratara. Prema svjedočanstvu i tragovima ovdje su poslije zauzimanja

Širokog Brijega partizanski komunistički dželatni doveli, ubili i u jamu strmoglavili trojicu hercegovačkih franjevaca, nekoliko časnih sestara i nepoznat broj drugih zatočenika. Kamion koji ih je prevezao iz Hercegovine prošao je kroz Drniš i svjedoci su vidjeli zatočenike. O tome svjedoči fra Julijan Ramljak u knjizi *Nečastiva urota*. Posljednju noć zatočenici su proveli u Sinju, u tzv. Tripalovoj štali. Skupinu tih zatočenika ubila su trojica skojevaca, "omladinaca" Milke Planinc, Ante Mike Tripala, Ilije Grubića, Mandića od Đevrsaka i Sime Dubajića. Znajući za tajnu Mratovske jame, prominski su katolici kriomice skupljali komadiće krunica i papiriće s ispisanim fratarskim imenima, što su ih zatočeni fratri ostavljali kao tragove.«

Treće predavanje na temu »Jesu li širokobriješki franjevci bili legitiman vojni cilj ili žrtve zločina« održao je povjesničar prof. dr. Ivica Šarac. »Krajem proljeća ove godine u javnosti je objavljen intervju dr. Ive Josipovića u riječkome *Novom listu* gdje je izjavio: "Povijesne istine radi, fratri sa Širokog Brijega podupirali su ustaše, kako to i danas čine neki njihovi nasljednici. Kada su partizani dolazili na Široki Brijeg, pružili su im vrlo snažan oružani otpor i uključivanjem u ratna djelovanja bili su legitiman cilj vojnih djelovanja."« Šarac je u svome izlaganju iznio činjenice na kojima je Ivo Josipović temeljio ovu izjavu. Pozivao se na studiju dr. Nikole Anića, bivšeg partizana i su-

dionika borbi za Široki Brijeg, u čijoj knjizi nema nikakvih dokumenata koji bi potvrdili sudjelovanje franjevaca u borbi. U knjizi su navedeni samo dijelovi izjava tadašnjih političkih komesara Fabijana Trge i Milana Rake, koji su također sudjelovali u širokobriješkim borbama. Na kraju izlaganja, Ivica Šarac je istaknuo: »Za završni argument Josipović se poziva na izjave svjedoka (i to samo partizanskih!) i tek time ulijeće na sklizak teren, jer su sami partizani, sudionici borbi na Širokom Brijegu, o tomu davali vrlo proturječne informacije. Neki su bivši partizani doista pričali i uvjerovali javnost da su vlastitim očima gledali naoružane franjevce u habitima, no pitanje je koga su oni stvarno vidjeli u toj ulozi, jer u međuvremenu imamo i takva svjedočanstva, i to opet od bivših partizana, koja govore o manipulaciji s njihove strane na način da je neke od njih "zapala" uloga obući franjevački habit i s puškomitraljezom u rukama "glumiti" naoružana franjevca. A što ćemo s onim partizanima čija se svjedočanstva ne podudaraju s izjavama "Josipovićevih svjedoka"! Što ćemo, primjerice, s izjavom Rafaela Radovića, bivšega pripadnika 11. dalmatinske brigade, koji je opisao u svome poslijeratnom svjedočenju trenutak kada jedan oficir Ozne nakon okončanja borbi ubija jednog franjevca (s kojim je prethodno razgovarao) pred zgradom gimnazije? Ili, što ćemo s izjavom Ćire Botića, bivšega pripadnika 12. dalmatinske brigade,

koji je tvrdio kako je partizanima na Širokom Brijegu "rečeno doslovno ovako: žimate odriješene ruke, radite što hoćete. Ubijajte, palite, pljačkajte..." Što ćemo s dokumentima postrojbi koje su napadale Široki Brijeg i u kojima nema ni naznake da su fratri pucali na njih, polijevali ih vrelin uljem... Sva ova nanizana (retorička) pitanja sugeriraju da bi se ona postavljena dvojba s početka nužno trebala preoblikovati tako da bi, usklađena s Josipovićevom profesijom, glasila: je li ratni zločin nad širokobriješkim franjevcima otišao u zastaru ili je još uvijek utuživ?«

Nazočnima se kratko obratio i dr. fra Andrija Nikić. Iznio je dosadašnja nastojanja i plodove na žrtvoslovnom polju glede pobijenih hercegovačkih franjevaca i mnoštva članova puka Božjega. Spomenuo je, između ostaloga, kako je 1971. istraživao po arhivima u Beogradu i pronašao jugokomunističke dokumente iz vremena napada na Široki Brijeg koji uopće ne spominju da su ih fratri polijevali vrelin uljem i borili se protiv njih, što bi jamačno zabilježili da se to dogodilo.

Simpozij je završio zahvalom svim posjetiteljima i predavačima te pozivom da se svi koji imaju bilo kakvu informaciju o ubojstvu fratara jave u Vicepostulaturu te na taj način doprinesu njezinu uspješnom radu. Program je vodila Višnja Spajić. Posjetitelji su još neko vrijeme ostali u druženju i razgovoru. ✍

NAPRETKOV I AKADEMIJIN POVIJESNI KALENDAR ZA 2020.

Široki Brijeg, 12. studenoga 2019. (Ivana Karačić) – Ovih dana iz tiska je izišao Povijesni kalendar za 2020. koji objavljuje HKD Napredak i HAZU BiH sa sjedištem u Mostaru. U njemu je posebno naglašena 75. obljetnica jugokomunističkog ubojstva hercegovačkih franjevaca. Ilustriran je minijaturama Julija Klovića, hr-

vatskog svećenika i slikara koji je živio u Padovi te kao minijaturist radio diljem Italije.

Kalendar se može naručiti putem HKD Napredak Mostar, Kneza Mihovila V. Humskog 2, p. p. 17, 88000 Mostar, p. p., kao i putem portala hkdnapredak-mostar.ba ili e-adrese: nikic.andrija@tel.net.ba. ✍

PROVINCIJSKO HODOČAŠĆE HERCEGOVAČKIH ŠKOLSKIH SESTARA FRANJEVAKA NA ŠIROKI BRIJEG

Široki Brijeg, 30. listopada 2019. (mostar.ssfc.org) – U subotu, 26. listopada, u jutarnjim satima okupilo se oko 110 školskih sestara franjevačka Hercegovačke provincije s podmlatkom na provincijskom hodočašću na Širokom Brijegu i, kao i svake godine, započele mjesečne duhovne obnove u 2019./2020. Susret je započeo meditacijom i molitvom iznad ratnoga skloništa i mjesta mučeničke smrti širokobrijeških fratara te u molitvenom mimohodu do župne crkve Uznesenja BDM.

Nakon dolaska u crkvu sestre je pozdravio gvardijan fra Ivan Marić ml. izražavajući im dobrodošlicu i stavljajući sestrama na raspolaganje samostan i crkvu tijekom dana. Fra Ivan je, između ostaloga, istaknuo važnost i ljepotu zajedništva, prisutnosti i svjedočenja sestara. Provincijska predstojnica s. Zdenka Kozina zahvalila je fra Ivanu na dobrodošlici te pozdravila sestre i nazočne duhovnike fra Tomislava Pervana i fra Valentina Vukoju.

Nakon molitve trećega časa susret se nastavio u samostanskoj dvorani gdje je nagovor na temu »Poziv na mučeništvo svakodnevne vjernosti evanđelju« održao fra Valentin Vukoja, župnik u župi sv. Franje Asiškoga u Posuškom Gracu. Na

neponovljiv način fra Valentin je govorio o radosti Božjega poziva, o Gospodinovoj »slatkoj pogriješi« – neprocjenjivoj vrijednosti poziva koji nam upućuje unatoč tomu što (i unaprijed) zna i naše slabosti i grijeha i ne prestaje nas zbog toga ljubiti i opraštati nam. Govorio je i o značenju evanđelja i riječi Božje u odnosu na sve kodekse drugih religija uspoređujući ih slikovito s mravinjacima nasuprot Mount Everestu. Potom je nastavio govoriti o našoj vjernosti evanđelju, svagdanjoj borbi, svakodnevnom mučeništvu i umiranju sebi i svojim slabostima... te o putovima i načinima po kojima se »penje na Mount Everest«: suza kajanja zbog naših grijeha i slabosti, samoponiženja, pokore koja sve češće izostaje iz naših života, siromaštva koje najrječitije govori o našoj vjernosti. »Onaj koji se penje na Mount Everest, on izuva obuću i penje se u nepoznato. I što se više penje, to se više odmiče od ljudi, to ima bolji pogled prema jučer i prema sutra. I tomu je sve hladnije, teže... on drhturi u šatorčiću srca svoga... i ne čuje ništa drugo osim huke vjetra: Tko si ti? Tko si ti? I što si bliže Bogu, sve više odzvanja iz tebe: Ja sam grješnik! ... Ja nemam pred Bogom drugoga dokaza tko sam osim svojih grijeha. ... Zato vas,

drage sestre, hrabrim: Ne bojte se! Bog ni u čemu ne uživa kao u tome da ti tu danas jesi. ... Ne dopustite da vam išta oduzme radost!«

Vrlo poticajnim predavanjem fra Valentin je uveo sestre u pokorničko raspoloženje, a nakon završetka sestre su tako raskajana srca imale prigodu pojedinačno pristupiti sakramentu pomirenja.

Fra Valentin je predvodio euharistijsko slavlje dok je propovijed sestrama uputio njihov duhovnik fra Tomislav Pervan.

Nakon objeda u samostanskoj blagovalištu te ugodnih razgovora i druženja, u popodnevnom satima sestre su se ponovno okupile u dvorani gdje su sestre juniorke pripremile rekreativni program. Na nespecifičan način predstavljena je knjiga *Smiješnica* koju je priredila s. Natalija Palac. Knjiga, naime, još nije ugledala svjetlo dana i ovo rekreativno predstavljanje poslužilo je da se ožive sjećanja sestara koja se još mogu zapisati i tako upotpuniti knjigu. Njome se pokušalo oteti »zaboravu krjeposti naših sestara koje su se očitovale kroz zaigrane doskočice, smiješne zgode koje je pojedina doživjela ili ih drugima "naštimala"; ima tu naivnih, ali i britkih komentara na tuđe i na vlastite slabosti, humora na vlastitih račun, situacija s radnih mjesta koje su postale smiješne tek kad ih se gledalo u retrospektivi...« (Iz Uvoda knjige). Bio je to kolaž od čitanja ulomaka iz knjige, pjesme i igrokaza za čiji su scenarij također poslužile razne smiješne zgode, situacije i izjave živih i pokojnih sestara, a sve pod motom: Blago onima koji se sami sebi mogu smijati jer će uvijek imati dovoljno zabave (Joseph Folliet).

Na kraju je provincijska predstojnica s. Zdenka Kozina zahvalila svim sestrama na dolasku, zajedništvu, duhovnom i rekreativnom programu. ✍

ŠIROKI BRIJEG: DUHOVNA OBNOVA PROVINCIJE, »KAPITUL NA ROGOŽINAMA« I ĐAKONSKO REĐENJE DVOJICE KANDIDATA

Široki Brijeg, 29. studenoga 2019. (Ivana Karačić) – Na blagdan Svih svetih franjevačkog reda, članovi Hercegovačke franjevačke provincije stigli su na Široki Brijeg, kako to čine svake godine, da bi proslavili svoj »kapitul na rogožinama«. Ujedno je ovo bilo i đakonsko ređenje dvojice novih kandidata. Ponovno se okupila gotovo sva Provincija iz domovine, njih 80-ak.

Kapitul su započeli molitvom Srednjeg časa te pozdravom mjesnog gvardijana fra Ivana Marića ml. Nakon toga skup je pozdravio te tematski progovorio o današnjem danu mons. fra Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki. Ocrtao je kratko franjevačko poslanje danas i snalaženje u ovom suvremenom svijetu. Nazočnima se prigodno obratio i nadbiskup Henryk Hoser, apostolski vizitator s posebnom ulogom za

župu Međugorje. Sržnim i mudrim riječima približio je to svoje poslanje. Nakon njega sve je pozdravio provincijal fra Miljenko Šteko progovrivši kratko o stanju Provincije danas i o nekim pothvatima koji stoje pred njom.

Usljedila je sv. misa. Uz ovaj dan fratre veže odredba da tada slave sv. misu za pokojnu braću. Stoga su ih se spomenula i okupljena braća na Širokom Brijegu, u samostanskoj crkvi u kojoj su pokopana 24 fratra od njih 66 koji su ubijeni u Drugom svjetskom ratu i poraću. Naravno da su se ovom prilikom pomolili i za napaćenu hrvatsku domovinu. Sv. misu predvodio je biskup fra Marko Semren. Propovijedu se nadovezao na ono što je već u dvorani govorio okupljenim fratrima. Tijekom sv. mise zaredio je za đakone i dvojicu kandidata Hercegovačke franjevačke

provincije: fra Zlatka Ćorića i fra Renata Galića.

Spomenimo još da o pobijenim hercegovačkim franjevcima sada posebnu brigu vodi Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« na čelu s fra Miljenkom Stojićem. U tu svrhu, između ostaloga, svake se godine 7. veljače na Širokom Brijegu obilježava kao obljetnica ubojstva svih franjevaca, jer ga je Uprava Provincije proglasila svojim središnjim žrtvoslovnim mjestom. U sklopu obilježavanja redovno se raspisuje i natječaj na temu pobijeni hercegovački franjevci iz područja književnosti, glazbe, likovnosti, povijesti, računalstva, fotografije i videa. Svi oni koji žele sudjelovati na već raspisanom natječaju trebaju svoje radove poslati Vicepostulaturi najkasnije do 15. prosinca, kako o tome piše portal pobijeni.info. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XIII., 1 (24), Široki Brijeg, 2020. , siječanj – srpanj, 2020.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka provincija;

Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Okolnosti oko nas takve su kakve jesu. Ne možemo ih silom promijeniti, možemo samo raditi na sebi i tako suzbiti zlo na ovome svijetu. A to je obveza svakoga od nas, ne samo nekih.

Zbog toga se trebamo svi uključiti u suočavanje s našom prošlošću. Ona nije onakva kakvom su nam je predstavljali kroz punih 45 godina, a i danas bi. Sebe su tada prozvali narodom, a pravom su narodu stavili brnjicu na usta. Postao je toga konačno svjestan i Europski parlament. Nedavno se ponovno oglasio o komunizmu. Ovaj put njegove su riječi tako jasne i odriješite. Nedvojbeno, komunizam je isto zlo kao što su to nacionalsocijalizam i fašizam. Jednom riječju, nazivamo ih »totalitarnima«. Žrtve trebaju dobiti zadovoljtinu, a taj sustav treba otići u mrak povijesti. Ako slučajno do sada nismo čitali te riječi, učinimo to što prije. Ne smijemo reći da nas se ne tiču jer time ćemo se svrstati na stranu neljudskih režima.

Nama kršćanima ovo nije ništa novo. Ta davno smo prozreli što to »dobroga« donosi komunizam. Žrtve koje je zadao drugima brojili smo na milijune. Borio se protiv čovjeka i protiv Boga proglašivši sebe božanstvom. Naravno da to tako ne može ići.

Jedna od stvari koju trebamo učiniti jest iznijeti na vidjelo sve činjenice o djelovanju komunizma, u našem slučaju jugokomunizma, ako ih posjedujemo. Samo tako ponovno će se uspostaviti narušeni sklad i pravедnost. Na krivim

temeljima ne možemo graditi siguran dom. To će ujedno pomoći i potomcima bivših pristaša jugokomunističkoga sustava da se oslobode. Moramo znati da nije lako sebi i drugima priznati kako su ti predci pripadali zloj ideologiji. Ali se to priznati mora. Ne bude li toga priznanja, zlo se prenosi u nove naraštaje i truje ih. U skladu s ovim, svatko onaj tko dopušta da činjenice propadnu, čin grijeh. Bog nas ne poziva da štitimo zlo, već nas uvijek poziva da štitimo dobro. I u skladu s tim trebamo djelovati.

Vicepostulatura je uvijek pokušavala i pokušava iznijeti istinu na vidjelo, ma kakva ona bila. To joj je temeljna zadaća. Podrazumijeva se da pritom ne progona počinitelje, ona samo razotkriva zlo. Na počiniteljima je pokajati se, primiti ispruženu ruku i onda kao novi ljudi nastaviti dalje. Pogriješiti se u životu može, ali se ne smije ostati tvrdoglavo u toj pogriješci.

Da su pobijeni naši fratri bili na pravoj strani, govore i znakovi te moguća čudesa koja se događaju po njihovu zagovoru. Nešto od toga donosimo i u ovom broju ne želeći nimalo preteći sud Crkve. Raduju nas ta svjedočenja jer su na izgradnju svima nama. Nismo kršćani samo po imenu, nego i po djelovanju. Toliko nam je puta to Isus kazao, pa i onim svojim tjeranjem trgovaca iz Hrama. Nije ih mrzio, samo im je želio reći kako se trebaju ponašati.

Poslušajmo svoga Boga. Učinit će da nam uvijek bude

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Odjek u puku	27
Stratišta	13	Nagradni natječaj	28
Glas o mučeništvu	17	Podsjetnik	41
Glas o znakovima	25	Povijesne okolnosti	58